

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ครอบครัวจัดเป็นสถาบันเก่าแก่ที่สุดสถาบันหนึ่งของสังคมมนุษย์ ทุกสังคมยอมให้การสนับสนุนสถาบันครอบครัวในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยสร้างสถาบันครอบครัวขึ้นเพื่อให้ทำหน้าที่สำคัญหลายประการ ดังนั้น สังคมจึงวางหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับครอบครัวไว้มาก ส่วนโครงสร้างของครอบครัวในสังคมแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันมาก โดยวางกฎเกณฑ์และระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับครอบครัวไว้อย่างแน่นหนา ทั้งศาสนาสำคัญของโลกก็ยอมรับความสำคัญของครอบครัว เพราะคำสอนของศาสนาเหล่านั้นมักส่งเสริมให้มีความเชื่อมั่นในสถาบันครอบครัว หรือแม้แต่กฎหมายของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกยังวางกฎเกณฑ์ไว้ควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ในส่วนที่เกี่ยวกับครอบครัวไว้เช่นเดียวกัน^๑ ดังกล่าวนี้อาจแสดงให้เห็นความสำคัญของครอบครัวเพราะนอกจากจะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมแล้วแต่ยังหมายถึงสถาบันหลักที่คงทนที่สุดสถาบันหนึ่งในสังคมมนุษย์อีกด้วย

ทางด้านสังคมวิทยา นักวิชาการสาขานี้ถือว่า ครอบครัวเป็นหน่วยของสังคมที่เล็กที่สุดและมีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของหน่วยอย่างแน่นแฟ้นที่สุด ครอบครัวเป็นหน่วยของเครือญาติซึ่งเริ่มต้นด้วย ชายหญิงหนึ่งตกลงกันว่าจะตั้งหน่วยใหม่ขึ้นในสังคม ชายหญิงคู่นี้ต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามประเพณีหรือตามกฎหมายของบ้านเมือง เมื่อผ่านพิธีการที่สังคมยอมรับแล้ว สังคมย่อมเคารพและสนับสนุนหน่วยสังคมที่ตั้งขึ้นใหม่ บุคคลทั้งสองที่ประกอบกันเป็นหน่วยสังคมขนาดเล็กนี้มีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้น และมีความรับผิดชอบต่อกันหลายอย่าง ในขณะที่เดียวกันบุคคลอื่นจะล่วงล้ำในสิทธิและหน้าที่ของคนทั้งสองที่มีต่อกันไม่ได้ สิทธิที่สำคัญที่สุดได้แก่สิทธิในทางเพศซึ่งสามีและภรรยาคู่นี้มีต่อกัน ชายอื่นจะล่วงล้ำไปสร้างความสัมพันธ์ทางเพศกับหญิงที่แต่งงานแล้วไม่ได้ และหญิงอื่นจะละเมิดสิทธิของคู่สมรสในทางเพศไม่ได้เช่นเดียวกัน ถ้ามองในแง่นี้จะเห็นได้ว่าการเริ่มต้นของครอบครัวทำให้บุคคลสองคนมีสิทธิและความรับผิดชอบซึ่งสังคมยอมรับอย่างมั่นคง^๒ จากแนวความคิดของนักสังคมวิทยาแสดงให้เห็นถึง

^๑ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์, ความสัมพันธ์ในครอบครัว, (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์พัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๑๕), หน้า ๓.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นสามิภรรยานั้นเป็นสิ่งที่ชายอื่นหรือหญิงอื่นที่ไม่ใช่สามิภรรยาของตนเองจะละเมิดมิได้ เพราะเมื่อละเมิดแล้วจะทำให้เกิดปัญหาหรือความรุนแรงตามมานั่นเอง

ทางด้านศาสนาโดยเฉพาะในคัมภีร์พระพุทธศาสนานั้น จากการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนามีปรากฏให้เห็นอยู่หลายกรณีด้วยกัน เช่น กรณีครอบครัวพระเจ้าอุเทน^๓ ซึ่งเป็นกรณีความรุนแรงในครอบครัวอันเกิดขึ้นจากคู่กรณีคือพระนางมาคันทียากับพระนางสามาวดีทำร้ายร่างกายจนถึงแก่ความตายจนเป็นเหตุให้พระเจ้าอุเทนจำต้องสังหารพระนางมาคันทียาอย่างทารุณ กรณีพราหมณ์ภารทวาชโคตร^๔ ซึ่งเป็นกรณีอันเกิดขึ้นจากบริบททางสังคม คติความเชื่อ ค่านิยม โดยเฉพาะค่านิยมในเรื่องความแตกต่างระหว่างบทบาทชายและหญิง เนื่องด้วยบริบทสังคมให้ความสำคัญบทบาทของชายในการเป็นผู้นำ ผู้มีอำนาจในครอบครัว หรือกรณีนางกุนทลเกสี^๕ ที่ถูกสามีสุดที่รักซึ่งอดีตเคยเป็นโจรได้ลวงนางไปฆ่าที่เขาทิ้งโจรเพื่อเอาสมบัติ เป็นเหตุให้นางต้องกระทำการฆ่าสามีอันเนื่องด้วยเหตุอันสุดวิสัย ทั้งนี้เพื่อเป็นการปกป้องตนเองจัดเป็นสัญชาตญาณสัตว์ในการเอาตัวรอดอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กรณีเรื่องนางยักษิณี^๖ ซึ่งในอดีตชาติเป็นภรรยาหลวงและภรรยาน้อยของครอบครัวหนึ่งโดยการได้มาซึ่งภรรยาน้อยนั้นเกิดจากความต้องการมีบุตรไว้สืบสกุลโดยภรรยาหลวงเป็นผู้จัดหาภรรยาให้สามีเองเพราะภรรยาหลวงไม่สามารถให้กำเนิดบุตรได้และคิดว่าถ้านางเป็นผู้จัดหาผู้หญิงมาเป็นภรรยาให้กับสามีเองดีกว่าให้สามีเป็นผู้จัดหา เพื่อนบ้านคัดค้านวิธีการของนางแต่นางก็ไม่เชื่อปรากฏว่าเมื่อภรรยาน้อยตั้งครรภ์ความรู้สึกหวงทรัพย์ได้บังเกิดขึ้นกับนางเกรงกลัวทรัพย์สมบัติทั้งหมดจะตกเป็นของภรรยาน้อยเพราะมีบุตรด้วยกัน ทำให้นางเริ่มคิดการชั่วทำลายครรภ์เพื่อให้ภรรยาน้อยแท้งลูกถึง ๓ ครั้งแต่ครั้งสุดท้ายนี้เองเป็นผลทำให้ภรรยาน้อยถึงแก่ความตายและได้ตั้งจิตอธิษฐานผูกเวรที่จะตามเบียดเบียนซึ่งกันและกัน และกรณีกุมภโฆษกเศรษฐี^๗ อดีตชาติของท่านก็คือสองสามิภรรยากับลูกน้อย ๑ คน เป็นเศรษฐีตกยากหนีตายจากเมืองไปยังอีกเมืองหนึ่งในระหว่างการเดินทางสับเปลี่ยนกันอุ้มบุตร แต่เนื่องด้วยระยะทางไกลมากประกอบกับความเหนื่อยล้ากับการเดินทางเมื่อถึงวาระที่สามิต้องอุ้มบุตร ได้ทิ้งบุตรให้นอนตากแดดถึงแก่ความตายผลกรรมนั้นทำให้ท่านเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ต้องปฏิสนธิในครรภ์ของหญิงงามเมือง และต่อมาก็ถูกทิ้ง

^๓ พ.ร.อ. (บาลี) ๒/๑-๖๓, พ.ร.อ. (ไทย) ๒/๑-๕๖.

^๔ ส.ส. (บาลี) ๑๕/๑๘๘/๑๕๔-๑๕๕, ส.ส. (ไทย) ๑๕/๑๘๘/๒๖๓-๒๖๕.

^๕ พ.ร.อ. (บาลี) ๔/๕๘-๑๐๖, พ.ร.อ. (ไทย) ๔/๑๕๒-๑๖๓.

^๖ พ.ร.อ. (บาลี) ๑/๔๒-๔๕, พ.ร.อ. (ไทย) ๑/๖๔-๖๗.

^๗ พ.ร.อ. (บาลี) ๒/๖๖-๖๗, พ.ร.อ. (ไทย) ๒/๕๗-๑๐๕.

เพราะประเพณีของหญิงงามเมืองไม่เลี้ยงบุตรชาย ถึงแม้ว่าจะมีคนรับเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรมก็ต้องถูกพ่อนุญกรรมทิ้งและตามฆ่าอีก เป็นต้น

จากกรณีตัวอย่างดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าบ่อเกิดของความรุนแรงในครอบครัว มีสาเหตุหลายประการ เช่น การเมืองการปกครองของคนสมัยนั้น คติความเชื่อและวัฒนธรรมทางสังคมให้ความสำคัญกับผู้ชายเป็นใหญ่ ความโลภ ความอิจฉาริษยากลัวคนอื่นจะได้ดีกว่าตนเอง หรือเรื่องกฎแห่งกรรม เป็นต้น โดยลักษณะของความรุนแรงมีผลกระทบทั้งร่างกายและจิตใจทั้งปัจจุบันภพและสัมปรายภพของคู่กรณี ซึ่งความรุนแรงในครอบครัวที่เกิดขึ้นนี้เองพระพุทธองค์ได้ทรงชี้แนวทางแก้ไข เช่น หลักการคลายอุปทานเพื่อลดแรงผูกเวรอาฆาตพยาบาท ด้วยพุทธพจน์ที่ว่า “เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร หาระงับด้วยการจองเวรไม่ ธรรมนี้เป็นธรรมเก่า”^๘ หรือหลักเรื่องการรักษาศีล ๕^๙ ซึ่งเป็นหลักการรับผิดชอบสากลที่สอนให้มนุษย์รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เรายังสุขเกลียดทุกข์กันใดคนอื่นก็ฉนั้นนั่น ดังกรณีตัวอย่างที่จะชี้ให้เห็นชัดเจนขึ้นถึงความรู้สึกการเอาใจเขามาใส่ใจเราก็คือ เหตุการณ์ในขณะที่เจ้าชายสิทธัตถะทรงพระเยาว์ได้ช่วยเหลือพญาหงส์ซึ่งตกลงมาจากท้องฟ้าด้วยฝีมือการยิงธนูของเจ้าชายเทวทัตต ในขณะที่เจ้าชายสิทธัตถะประทับอยู่ในพระอุทยานดังนี้

พระองค์เมื่อเห็นพญาหงส์ถลาล่วงลงมาก็บังเกิดเวทนา ทรงอุ้มหงส์นั้นขึ้นจากพื้น ประคองกอดแต่เบา ๆ มิให้วิหคเคราะห์ร้ายตื่นตกใจ แล้วก็ทรงชักสรซึ่งเสียบเนื้ออยู่นั้น ออกเสีย พลงชโลมแผลด้วยน้ำผึ้ง แล้วเอาใบไม้ผจงปิดปากแผลอย่างเบา ๆ แล้วก็ทอดถอนพระหฤทัย รำถึงความทุกข์ของพญาหงส์อันมีกายปรากฏบาดแผลอันใหญ่นั้น พระกุมารนั้นก็ยังทรงพระเยาว์นัก พระชันษาของเขาน้อย ชอบที่จะแสวงสุขอย่างเด็กอื่น แต่เธอลับคิดใคร่ครวญถึงความเจ็บปวดของพญาหงส์ อันความทุกข์ที่สำแดงอยู่ในตัวนกนั้น เป็นอย่างไรกันหนอ เพื่อให้รู้ความจริงโดยตนเองอย่างแน่ชัด พระองค์ทรงหยิบลูกสรขึ้นมาก็แทงลงตรงข้อพระหัตถ์ พิชสรเสียวปลาบไปถึงพระทัย และพระกุมารก็เข้าใจพระทัยได้ทันทีนั้นเองว่า ความเจ็บปวดของนกนั้นสาหัสเพียงไร เธอจึงทรงปลอบนกดด้วยพระวาจาอ่อนหวาน กระทำพระองค์เป็นมิตรกับสัตว์ตัวน้อย เพื่อมิให้มันตื่นตกใจต่อไป^{๑๐}

^๘ พุ.ธ.อ. (บาลี) ๑/๔๖, พุ.ธ.อ. (ไทย) ๑/๖๕.

^๙ อัง.ปญจก. (บาลี) ๒๒/๑๗๒/๑๕๒, อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๑๗๒/๒๘๘-๒๘๙.

^{๑๐} เซอร์ เอ็ดวิน อาร์โนลด์, **ประทีปแห่งเอเชีย**, (กรุงเทพฯ : บริษัท โรงพิมพ์ตะวันออก จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๗). หน้า ๑๕-๑๖.

จากข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นเด่นชัดถึงหลักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เพราะภรรยา บุตร สามี บิดา มารดา ก็รักสุขเกลียดทุกข์เหมือนกันไม่จำเพาะแต่สัตว์เดรัจฉานเท่านั้น จัดเป็น หลักของการไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน อันเป็นหลักการรับผิดชอบสากล เพราะการรักษาศีล ๕ เป็นวิธีการแก้ไขปัญหามารยาทความรุนแรงในครอบครัวได้ประการหนึ่งและยังเป็นมหาทานอันยิ่งใหญ่อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าพระองค์ทรงให้แนวทางในการแก้ไขปัญหามารยาทความรุนแรงใน ครอบครัวไว้ในสมัยพุทธกาลซึ่งล่วงเลยมาแล้วกว่า ๒๕๐๐ ปีก็ตาม แต่ความรุนแรงในครอบครัว ก็ยังปรากฏให้เห็นในสังคมไทยอยู่เนือง ๆ และเพิ่มทวีขึ้นเรื่อย ๆ ดังปรากฏให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ มี หนังสือพิมพ์ เป็นต้น เป็นเหตุให้พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ได้ประทานพระดำริ ถึงการแก้ปัญหาและยุติความรุนแรงในครอบครัว ๔ ประการ คือ มาตรการทางนโยบาย มาตรการทางกฎหมาย มาตรการทางการแพทย์ มาตรการทางสังคม^{๑๑} ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาถึงแนวคิดเรื่องครอบครัวและความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาและศึกษาวิเคราะห์วิธีแก้ปัญหามารยาทความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนาว่า ทางด้านศาสนานั้นโดยเฉพาะในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ความรุนแรงใน ครอบครัวมีบ่อเกิด ประเภท สาเหตุ ผลที่ได้รับ และวิธีแก้ปัญหามารยาทความรุนแรงอย่างไรบ้างเพื่อเป็น แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหายั่งยืน

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาแนวคิดเรื่องครอบครัวและความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏใน คัมภีร์พระพุทธศาสนา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิธีแก้ปัญหามารยาทความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์ พระพุทธศาสนา

๑.๓ คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๓.๑ ครอบครัว หมายถึง ครอบครัวของพุทธสาวกเท่านั้น

๑.๓.๒ พุทธสาวก หมายถึง อดีตกรรมหรือชีวิตความเป็นมาก่อนมาบวชเป็นภิกษุและ ภิกษุณี หรืออุบาสก อุบาสิกา่อนจะได้มาเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า

^{๑๑} พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา. ประทานแนวทางการแก้ไขปัญหามารยาทความรุนแรงในครอบครัว ๔ ประการ. อ้างใน <http://www.naewna.com>, (๒๗ มีนาคม ๒๕๕๕).

๑.๓.๔ ความรุนแรงในครอบครัว หมายถึง การที่สามีภรรยาหรือผู้นำครอบครัวทำร้ายร่างกายภรรยา บุตร บิดา มารดา หรือบุตรทำร้ายต่อบิดา มารดา ให้บอบช้ำจนกระทั่งถึงแก่ความตาย หรือทำร้ายจิตใจให้ชอกช้ำ เสียใจ ด้วยคำพูดที่รุนแรง หรือด้วยพฤติกรรมทางกาย หรือด้วยการกระทำความรุนแรงต่อบุตรและภรรยาหรือสามี บิดา มารดาให้ถึงแก่ความตายหรือไม่ถึงกับความตายแต่มีผลต่อจิตใจทำให้ผู้ถูกกระทำช้ำชอกใจหรือเสียใจอย่างรุนแรง

๑.๔ ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๑ ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์ ได้กล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง **ความสัมพันธ์ในครอบครัว** ว่า ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมขนาดเล็ก ซึ่งมีความผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นในทางสายโลหิต ถึงแม้ครอบครัวเดิมจะแยกตัวเป็นครอบครัวขนาดเล็กหลาย ๆ ครอบครัว ความผูกพันทางเครือญาติก็ยังมิอยู่ ครอบครัวและเครือญาติจึงเป็นหน่วยสังคมที่ทำให้คนรวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อนได้โดยสะดวก นอกจากครอบครัวจะเป็นหน่วยของสังคมแล้ว ครอบครัวยังเป็นสถาบันของสังคมซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญหลายแห่ง ในสังคมแบบดั้งเดิมครอบครัวต้องทำหน้าที่ให้กำเนิดแก่สมาชิก เลี้ยงดูสมาชิก อบรมสั่งสอนสมาชิก ให้ความคุ้มครองแก่สมาชิก จัดหาอาชีพและควบคุมการดำเนินชีวิตของสมาชิกไปในตัวด้วย กล่าวได้ว่า ครอบครัวทำหน้าที่อย่างกว้างขวางครอบคลุมทุกส่วนสูกตอนของชีวิตในสังคมมนุษย์^{๑๒}

๑.๔.๒ จตุพร บานชื่น ได้กล่าวไว้ในหนังสือ **คู่มือชีวิตครอบครัว** ว่า ครอบครัวเป็นสังคมแรกที่มนุษย์ได้รู้จักและสัมผัส ทุกคนในโลกนี้จะรู้จักและใกล้ชิดกับพ่อแม่เป็นบุคคลแรก ซึ่งเรียกว่า ครอบครัว เพราะครอบครัวเป็นสังคมน้อย ๆ ซึ่งรวมกันหลาย ๆ ครอบครัวเป็นสังคมที่ใหญ่ขึ้น เช่น หมู่บ้าน จังหวัด และประเทศ ครอบครัวเป็นสังคมที่พ่อแม่ และลูกได้ใกล้ชิด สัมพันธ์กันรักใคร่และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สังคมประสบการณ์ชีวิต ค่านิยม แนวความคิด วัฒนธรรม ดังนั้น ครอบครัวจึงมีบทบาทและอิทธิพลมหาศาลเป็นอันดับแรกต่อทุก ๆ คน^{๑๓}

^{๑๒} ดร. ก่อ สวัสดิ์พาณิชย์, **ความสัมพันธ์ในครอบครัว**, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช จำกัด), หน้า ๖.

^{๑๓} จตุพร บานชื่น , **คู่มือชีวิตครอบครัว**, (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.), หน้า ๗-๘.

๑.๔.๓ วิลาสินี พนานครทรัพย์ ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง ความรุนแรงต่อ

ผู้หญิงในชีวิตคู่ : เสียงของผู้หญิง โดยสรุปว่า ในส่วนของกระบวนการความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะการเกิดซ้ำ กล่าวคือ เมื่อผู้หญิงถูกสามีทำร้ายร่างกาย ผู้หญิงจะไม่เดินออกจากความสัมพันธ์ทันทีที่ความรุนแรงเกิดขึ้นครั้งแรก แต่ผู้หญิงจะพยายามหาวิธีอธิบายสาเหตุที่ทำให้สามีทำร้ายร่างกายเธอ โดยสาเหตุการทำร้ายร่างกายมีอยู่ ๔ สาเหตุ คือ การเงิน เหล้า ความหึงหวง และการไม่ทำตามบทบาทที่คาดหวัง โดยผู้หญิงเองไม่แน่ใจว่าสาเหตุที่สามีทำร้ายเธอคืออะไรกันแน่ เนื่องจากความรู้สึกตกใจและไม่คาดคิดมาก่อนว่า สามีจะทำร้ายร่างกายเธอ ดังนั้นความรู้สึกรู้สึกของผู้หญิงที่มีต่อการทำร้ายครั้งแรกจึงเต็มไปด้วยความสับสนและไม่เชื่อว่าการทำร้ายจะเกิดขึ้นจริง^{๑๔}

๑.๔.๔ สุวิมล แซ่อึ้ง ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง

ความรุนแรงในครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา โดยสรุปว่า ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัวส่งผลกระทบต่อการทำงานของครอบครัว กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่พบความรุนแรงในครอบครัวแตกต่างกันจะกระทำความผิดในลักษณะที่ต่างกัน และระยะเวลาของความรุนแรงในครอบครัว และความถี่ของความรุนแรงในครอบครัวของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด มีความสัมพันธ์กับคดีของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๑ และยังกล่าวอีกว่า เด็กและเยาวชนที่มีประสบการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในระยะเวลาที่นานพอสมควร และมีความถี่สม่ำเสมอ มีผลต่อการกระทำความผิด โดยจะกระทำความผิดในคดีที่ร้ายแรงและมีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามการเลี้ยงดูและสภาพความรุนแรงในครอบครัว^{๑๕}

๑.๔.๕ สรียา หัตถสงเคราะห์ ได้กล่าวไว้ในวิทยานิพนธ์เรื่อง ทักษะของกลุ่ม

ผู้นำสตรีในเขตเทศบาลนครอุดรธานีต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กรณีสามีทำร้ายภรรยา ว่า ความรู้ความเข้าใจของผู้นำสตรีต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กรณีสามีทำร้ายภรรยา ผู้นำสตรีส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงรูปแบบของการใช้ความรุนแรงที่สามีทำร้ายภรรยา โดยการใช้ความรุนแรงในที่นี้หมายถึง การใช้คำพูดหรือสัญลักษณ์ การใช้กำลังกายหรือวัตถุเป็นเครื่องมือใน

^{๑๔} วิลาสินี พนานครทรัพย์, “ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ : เสียงของผู้หญิง”. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏ (สังคมวิทยา), (คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดังเดิม), ๒๕๕๕, หน้า ๑๐๐.

^{๑๕} สุวิมล แซ่อึ้ง, “ความสัมพันธ์ระหว่างความรุนแรงในครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชายบ้านกรุณา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารงานยุติธรรม), (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๕๗, หน้า ๑๕๑.

การทำร้าย เริ่มตั้งแต่การทำร้ายจิตใจ การพูดเพื่อข่มขู่ ไปจนถึงการทำร้ายร่างกาย โดยมีรูปแบบ พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เช่น การใช้สายตาดูถูก เหยียดหยาม การใช้เสียงข่มขู่ การทุบทำลายสิ่งของ การผลัก นุด ตบ ตี เป็นต้น^{๑๖}

๑.๕ ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) **ซึ่งเป็นการศึกษา** เอกสารที่เกี่ยวข้อง และค้นคว้ารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว และความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ได้แก่ พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และเอกสารทางวิชาการอื่น ๆ

๑.๖ วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

๑.๖.๑ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นปฐมภูมิ คือ พระไตรปิฎกทั้งฉบับภาษาบาลี และภาษาไทย อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา

๑.๖.๒ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นทุติยภูมิ โดยรวบรวมข้อมูลจาก หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ วิทยุ เว็บไซต์ต่าง ๆ และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องนี้

๑.๖.๓ ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัย

๑.๖.๔ สรุป นำเสนอผลการวิจัย

๑.๗ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๗.๑ ทำให้ทราบถึงแนวคิดเรื่องครอบครัวและความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

๑.๗.๒ ทำให้ทราบถึงวิธีแก้ปัญหความรุนแรงในครอบครัวที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา

^{๑๖} สิริยา หัตถสงเคราะห์, “ทัศนะของผู้นำสตรีในเขตเทศบาลนครอุดรธานีต่อปัญหาความรุนแรงในครอบครัว กรณีสามีทำร้ายภรรยา”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), ๒๕๔๒, หน้า ๑๕.

